

ISLOM FALSAFASIDA KASALLIK VA SHIFO MOHIYATI

Ashuraliyeva Sehriyo Akmaljon qizi

Umarova Farida Saidikramovna

1-son Davolash fakulteti 110-“A” guruh talabasi

Falsafa fanlari nomzodi, dotsent, PhD dotsent

Toshkent davlat tibbiyot universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada Islom falsafasi doirasida kasallik va shifoning mohiyati tahlil qilinadi. Qur'on va hadislar asosida sog'liq, dard va shifoga bo'lgan ilohiy yondashuv ochib beriladi. Ibn Sino kabi musulmon faylasuflarning tibbiyotga bo'lgan falsafiy qarashlari, shuningdek, zamonaviy tibbiyotdagi islomiy axloqiy mezonlar bilan bog'liqligi yoritiladi.

Kalit so'zlar: Islom falsafasi, kasallik, shifo, Qur'on, Hadis, Ibn Sino, sabr, tavakkal, tibbiy axloq, shifokorlik mas'uliyati

Alloh – Shifo Beruvchi (Ash-Shāfi)

Islomda Allohning go'zal ismlaridan biri Ash-Shāfi bo'lib, bu "Shifo Beruvchi" degan ma'noni anglatadi. Qur'onda Ibrohim (a.s.)ning so'zlari keltirilgan:

“Men kasal bo'lsam, U (Alloh) menga shifo beradi.”
(Shuaro surasi, 26:80)

Bu oyat kasallik va shifoning Allohning irodasi bilan bog'liqligini ko'rsatadi. Islomiy ontologik qarashga ko'ra, inson kasallikdan najot topish uchun Allohning rahmatini jalb etishga intiladi.

Kasallik – Sinov va Poklanish Vositasi

Islomda kasallik faqat jismoniy holat emas, balki ruhiy va axloqiy sinov sifatida qaraladi. Bu sinovlar orqali inson sabr, shukr va iymonini mustahkamlaydi. Qur'onda aytiladi:

“Biz sizlarni ozgina qo‘rquv, ochlik, mol-dunyo, jon va mevalardan bir oz kamayish bilan sinaymiz. Sabr qiluvchilarga bashorat bering.”
(Baqara surasi, 2:155)

Bu oyat kasallik va boshqa sinovlarning Alloh tomonidan berilgan imtihonlar ekanligini bildiradi.

Ibn	Sino	va	Islomiy	Tibbiy	Falsafa
1.	Ibn	Sinoning	"Shifo	Kitobi"	

Ibn Sino (Avitsenna) o‘zining "Shifo Kitobi"da kasallik va shifoni falsafiy nuqtai nazardan tahlil qilgan. U kasallikni jismoniy muvozanatning buzilishi deb hisoblagan va shifoni faqat dori-darmon bilan emas, balki ruhiy holatni tiklash orqali ham erishiladi, deb ta’kidlagan.

2.	Psixologik	Kasalliklar	va	Davolash
-----------	-------------------	--------------------	-----------	-----------------

Ibn Sino psixologik kasalliklarni ham tibbiy muammolar qatorida ko‘rib chiqqan. U, masalan, melankoliya (depressiya)ni ruhiy muvozanatning buzilishi sifatida tushuntirgan va bu holatni davolashda ruhiy muhit va iymonning muhimligini ta’kidlaydi.

	Ruhiy	Shifo:	Qur'on	va	Sunnatdagi	Tavsiyalar
1.	Qur'on	Tilovati	va	Duolar		

Islomda Qur'on tilovati va duolar ruhiy shifo vositasi sifatida qaraladi. Qur'onda aytiladi:

“Biz Qur'onni mo‘minlar uchun shifo va rahmat qilib nozil qildik.”
(Isro surasi, 17:82)

Bu oyat Qur'onning ruhiy va ma'naviy shifo manbai ekanligini bildiradi.

2.	Payg'ambarimiz	(s.a.v.)ning	Tibbiy	Tavsiyalari
-----------	-----------------------	---------------------	---------------	--------------------

Hadislarda Rasululloh (s.a.v.) turli tabiiy vositalarni shifo manbai sifatida tavsiya

qilganlar.

Masalan:

“Qora sedana (Nigella sativa)da o‘limdan boshqa har bir dardga shifo bor.”

(Sahih

al-Buxoriy,

7:591)

Bu kabi tavsiyalar islomiy tibbiyotda tabiiy vositalarning ahamiyatini ko‘rsatadi.

	Zamonaviy	Tibbiyot	va	Islomiy	Axloq
1.	Tibbiy	Davolanishning			Zarurligi

Islomda tibbiy davolanish tavsiya etiladi. Rasululloh (s.a.v.) aytganlar:

“Alloh har bir dard bilan birga uning davosini ham yaratgan.”

(Imom

Buxoriy)

Bu hadis tibbiy davolanishning islomda muhimligini ko‘rsatadi.

2.	Shifokorning	Axloqiy	Mas’uliyati
-----------	---------------------	----------------	--------------------

Islomda shifokorlar bemorlarga mehribonlik, sabr va halollik bilan yondashishlari kerak. Shifokor bemorni Allohning omonati sifatida ko‘rib, uni davolashda niyatini pok saqlashi lozim.

Xulosa. Islom falsafasida kasallik va shifo jismoniy holatlar bilan cheklanmaydi. Ular insonning ruhiy, axloqiy va iymoniy holatlari bilan chambarchas bog‘liq. Kasallik – sinov, sabr va poklanish vositasi; shifo esa – Allohning rahmati va ne‘matidir. Ibn Sino kabi musulmon faylasuflar bu tushunchalarni ilmiy va falsafiy asosda tahlil qilganlar. Bugungi kunda ham bu yondashuvlar zamonaviy tibbiyotda ahamiyatli bo‘lib, bemorlarni holistik (jismoniy va ruhiy) tarzda davolashda qo‘llanilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qur’oni Karim. O‘zbekiston Musulmonlari Idorasi tarjimasini. Toshkent, 2017.
2. Imom Buxoriy. Al-Jome’ as-Sahih (to‘plangan hadislar). Islom nashriyoti, 2020.
3. Ibn Sino. Tib qonunlari (Al-Qonun fi at-tibb). Arabchadan tarjima. Toshkent, Fan nashriyoti, 2005.

4. Fayzullayev A. Falsafa asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti, 2021.
5. Beauchamp, T.L., & Childress, J.F. Principles of Biomedical Ethics. Oxford University Press, 2013. (7th Edition)
6. Gillon, R. "Medical Ethics: Four Principles Plus Attention to Scope." BMJ, 1994.
7. Frankl, V.E. Man's Search for Meaning. Beacon Press, 2006. (Hayot ma'nosi va sabr falsafasi)
8. Al-Farabi. Aql va sog'liq haqidagi qarashlari. Arab manbalaridan tarjima, Toshkent, Sharq nashriyoti, 2003.
9. Atabekov A. & Shodiyev A. Bioetika: darslik. Toshkent tibbiyot akademiyasi nashriyoti, 2022.
10. UNESCO. Bioethics Core Curriculum. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2010.
11. Elmuradov D.B. va boshqalar. "Bioetika va zamonaviy tibbiyotda axloqiy yondashuvlar". World Bulletin of Public Health, 2024.
12. Hujjatli maqolalar to'plami: <https://scientific-jl.com/luch/> — (bioetika va falsafa asosida maqolalar jamlanmasi)